

**Türkiye Cümhuriyetile Norveç Hükûmeti arasında münakit
ikamet ticaret ve seyrisefain müahedenamesinin tasdıkı
hakkında 1/135 numaralı kanun lâiyhası ve İktisat ve
Hariciye encümenleri mazbataları**

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

6/1942

4 - VII - 1931

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Türkiye Cümhuriyeti ile Norveç Hükûmeti arasında münakit ikamet, ticaret, ve seyrisefain müahedenamesinin tasdıkı hakkında Hariciye Vekâletince hazırlanan ve İera Vekilleri Heyetinin 1 - VII - 1931 tarihli iğtimamda Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

**Başvekil
İsmet**

Esbabı mucibe mazbatası

Cümhuriyet Hükûmeti ile Norveç Hükûmeti salâhiyettar murahhasları arasında 16 mart 1931 tarihinde Ankarada imza edilen ikamet, ticaret ve seyrisefain müahedenamesi merbut kanun lâiyhası ile Büyük Meclisin tetkik ve tasdikına arz ediliyor.

Müahedename, ikamet ticaret ve seyrisefain ahkâmını şamil ve beynelmilel kabul edilmiş son müahedelere mümasildir. Ahkâmı umumiyesi itibarile diğer Devletlerle aktettiğimiz emsali müahedelerin aynıdır.

Hükûmetiniz, iki memleket arasındaki ticarî münasebetleri tanzim ve bunların inkişafını temin edecek olan bu vesikayı tasvip nazarlarımıza arz ederim.

İktisat encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat encümeni

Karar No. 6

Esas No. 1/135

7 - XII - 1931

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Norveç Hükûmeti arasında 16 mart 1931 tarihinde Ankarada akit ve imza edilen ikamet, ticaret ve seyrisefain müahedenamesile merbut kanun lâiyhası tetkik ve müzakere edildi.

Listesiz olup en ziyade müsaadeye mazhar milletler esası üzerine tanzim edilmiş olan bu mu-

ahede ve kanun lâyihasının diğer devletlerle yapılan emsaline muvafık olduğu görülmüş ve Norveç Hükûmetile olan münasebatı ticariyemizi tanzime hizmet edeceğinden aynen kabul edilmeleri kararlaştırılmıştır.

Havalesi veçhile	Hariciye	encümenine	tevdi	edilmek üzere	Yüksek	Reisliğe	takdim	kılındı.
İktisat E. Rs.	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza	Aza
İzmir	Mardin		Konya	Aksaray	Bursa	İzmir		
M. Rahmi	Ali Rıza		A. Hamdi	Yaşar	Dr. B. Ferit	Sadettin	M. Kâni	
Aza	Aza	Aza	Aza					
	Kastamonu		Trabzon					
A. Hamdi	Tahsin	Edip servet	Daniş					

Hariciye encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Hariciye encümeni

Karar No. 11

Esas No. 1/135

26 - VI - 1932

Yüksek Reisliğe

Türkiye Cümhuriyeti ile Norveç Hükûmeti arasında 16 mart 1931 tarihinde Ankarada akit ve imza edilen ikamet, ticaret ve seyrisefain muahedenamesile merbut kanun lâyihası ve Adliye encümeni mazbatası tetkik ve müzakere olundu:

Gerek Hükûmetin ve gerek Adliye encümeni esbabı mucibe mazbatalarındaki mütaleata iştirak eden encümenimiz işbu mukavelename ile tasdikına ait kanun lâyihasını kabul etmiş ve Heyeti umumiyenin tasdikına arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe arzına karar vermiştir.

Hariciye E. Reisi	M. M.	Kâ.	Aza	Aza	Aza
Siirt			Manisa	Bolu	Kocaeli
			Yakup Kadri	Falih Rifki	Süreyya
Aza	Aza				
Elâziz	Erzincan				
Fazıl Ahmet	Saffet Ziya				

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Türkiye Cümhuriyetile Norveç Hükümeti arasında münakit ikamet, ticaret ve seyrisefain muahedenamesinin tasdikına mütedair kanun lâyihası

MADDE 1 — Türkiye Cümhuriyetile Norveç Hükümeti arasında 1931 senesi martının on altın-
cı günü Ankarada akit ve imza edilen ikamet, ti-
caret ve seyrisefain muahedenamesi kabul ve tas-
dik edilmiştir.

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden mute-
berdir.

MADDE 3 — Bu kanunun ahkâmını ieraya İera
Vekilleri Heyeti memurdur.

1 - VII - 1931

Bş. V.	Ad. V.	M. M. V.	
<i>İsmet</i>	<i>Yusuf Kemal</i>	<i>Zekâi</i>	
Da. V.	Ha. V.	Mal. V.	
	<i>Dr. T. Rüştü</i>	<i>M. Abdülhalik</i>	
Mf. V.	Na. V.	İk. V.	S. İ. M. V.
<i>Esat</i>	<i>Hilmi</i>	<i>M. Şeref</i>	<i>Dr. Refik</i>

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

*Türkiye Cümhuriyetile Norveç Hükümeti ara-
sında münakit ikamet, ticaret ve seyrisefain
muahedenamesinin tasdiki hakkında
kanun lâyihası*

MADDE 1 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2 — Aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3 — Aynen kabul edilmiştir.

TÜRKİYE İLE NORVEÇ ARASINDA İKAMET, TİCARET VE SEYRİSEFAİN MUAHEDENAMESİ

Bir taraftan

Türkiye Reisiümhuru Hazretleri,

Diğer taraftan

Haşmetlû Norveç Kralı Hazretleri,

İki memleket arasındaki iktisadî münasebetleri kuvvetlendirmek ve inkişaf ettirmek arzusunda olduklarından Türkiye ile Norveç beynindeki 2 Mayıs 1926 tarihli dostluk muahedenamesine tevfik kan bir ikamet, ticaret ve seyrisefain muahedesini akline karar vermişler ve, murahhasları olmak üzere

Türkiye Reisiümhuru Hazretleri:

Millî Müdafaa Vekili Zekâî,

İktisat Vekili Mustafa Şeref,

Hariciye Vekâleti Müsteşarı Menemenli Numan Beyefendileri;

Haşmetlû Norveç Kralı Hazretleri:

Fevkalâde murahhas ve Orta Eleği Müsyü Sigurd Bentzon'u tayin etmişlerdir.

Müşarileyhler, usulüne muvafık ve muteber görülen mütekabil salâhiyetnamelerini teati ettikten sonra aşağıdaki maddeleri kararlaştırmışlardır:

Madde — 1

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, cenebilerin kabulüne, seyrisefaine, ikametine ve yerleşmesine mütedair kanun, nizam ve talimatlar mahfuz kalmak kaydı ile ve bu hususlardaki zabıta ahkâmına halel gelmeksizin, yerleşmek ve oturmak, gitmek, gelmek ve seyrüsefer etmek, keza o ülkeyi serbestçe terkeylemek hakkını haiz olacaklardır.

Şurası mukarrerdir ki bu hükümler, Yüksek Âkit taraflardan her birinin, diğer taraf tebaalarına, bilûmum cenebiler hakkında mer'î bulunan kanun ve nizamlara tevfik kan, memlekette yerleşmek veya oturmak müsaadesini reddetmek ve onları memleketten ihraç eylemek, keza pasaport vizesi ve ikamet tezkeresi itası hususlarını tanzim etmek hakkını hiç bir suretle tahdit etmez.

Muhaceret hususunda Yüksek Âkit taraflardan her biri serbestii hareketini tamamen muhafaza eder.

Madde — 2

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, mütekabil kanunî mevzuatta derpiş edilen ahval şüphesiz müstesna olmak üzere, ihraz ve tasarrufu diğer Yüksek Âkit tarafın kanunlarıyla en ziyade müsaadeye mazhar memleket tebaalarına müsaade edilen veya edilecek olan her türlü menkul ve **gayri menkul malları** ihraz ve tasarruf etmekte tam bir serbestiye malik olacaklardır. Bunlar, aynı şerait altında, mezkûr malları satma, bağışlama, devir, evlenme konturatosu, vasiyet ve tevarüs tarikleriyle veya her hangi diğer vasıta ile serbestçe elden çıkarabileceklerdir.

Bunlar, yukarıda zikredilen hallerden hiç birinde, mahallî tebaalar için vazolunmuş veya olacak olanlardan başka veya daha ağır - her ne nam altında olursa olsun - mükellefiyet, resim veya vergilere tabi tutulmayacaklardır.

Madde -- 3

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaası ile aynı şerait altında ve memleketin kanun ve nizamlarına uyarak, ierast memleketin kanunu ile mahallî tebaalara hasredilmemiş veya edilmeyecek olan her nevi san'at ve ticaretini icra etmek ve her hangi hurfet ve mesleğe sülûk eylemek hakkını haiz olacaklardır.

Madde — 4

Yüksek âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğerinin ülkesinde - ticaret, sanat, hırfet ve meslekleri dahil olmak üzere - şahısları, malları hakları ve menfaatları için mahalli tebaalara tahmil edilmiş olanlardan başka veya daha ağır, her ne mahiyette olursa olsun, hiç bir vergi, resim veya mükellefiyete tabi tutulmayacaktır.

Yerleşmek ve oturmak dolayısıyla tediyesi muktazi resimler ve mükellefiyetler hususunda, iki tarafın tebaaları en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesinden müstefit olacaklardır.

Bunların, memlekette meri kanunî ahkâm mahfuz kalmak şartile mallarının satılmasından hasıl olan meblâğı ve mallarının kendilerini serbestçe ihraç etmelerine müsaade olunacaktır. Ve bu hususta, onlar, ecebî sıfatile, mahallî tebaaların tediyesine mecbur bulunacakları vergiler, resimler ve aidattan daha yükseğine tabi tutulmayacaktır.

Madde — 5

Yüksek âkit taraflardan herbirinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, orduda, bahriyede, hava kuvvetlerinde, milis veya millî muhafız kıtaatında her türlü askerî hizmetten, kezaik askerî hizmet yerine kaim olan her hangi mecburiyet veya mükellefiyetten muaf olacaklardır.

Bunlar sair askerî mükellefiyetlere veya istimvallere ancak mahallî tebaalar derecesinde ve bunlar hakkında depiş edilen şerait altında tabi tutulacaklardır.

Yüksek akit taraflardan her birinin tebaaları, diğerinin ülkesinde, mütekebil kanunlarda depiş edilen mahsusî istisnalar mahfuz kalmak şartile, herhangi adlî veya idarî memuriyetten de muaf olacaklardır.

Madde — 6

Yüksek akit taraflardan biri tebaalarının diğer taraf ülkesindeki malları ancak kanunda depiş edilen sebepler ile istimlâk edilebilecektir. Mezkûr tebaaların, mütekebil memleketlerde meri kanunlarla mahallî tebaalar lehine tesbit edilmiş olan tazminata mütekebil hakları olacaktır.

Evvelece ilân olunmadan ve tazminat tediyeye veya depozito edilmeden hiç bir istimlâk yapılamayacaktır.

Madde — 7

Yüksek Âkit taraflardan her birinin tebaaları diğerinin ülkesinde, şahıslarının ve mallarının kanunî ve adlî himayesine müteallik bütün hususlarda, mahallî tebaalara yapılan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Binaberin mahkemelere serbestçe ve kolayca müracaat ve mahallî tebaalarla aynı şerait altında dava ikame ve defedebileceklerdir. Mütekebiliyet şartile, bunlar diğer tarafın ülkesinde mahallî tebaalarla aynı şerait altında meccanî müzaheretî adliyeden ve mahkeme masarifini müemmin kefalet akçesi muafiyetinden müstefit olacaklardır. Mahkeme masarifini müemmin kefalet akçesinden muafiyet ancak müddei dava ikame edilen Devlet ülkesinde mukim ise talep edilebilecektir.

Madde — 8

Merkezi Âkit taraflardan birinin ülkesinde olan ve orada memleketin kanunlarına tevfikân usulü dairesinde mevcudiyeti haiz bulunan hisse senetli şirketlerle - smaî ve malî şirketler ve sigorta ve nakliye kumpanyaları dahil olmak üzere - sair ticarî şirketler, diğer taraf ülkesinde gayri meşru bir gaye takip etmemeleri şartile, bu tarafça usulü dairesinde mevcudiyeti haiz tanınacaklardır.

Mezkûr şirketler diğer memleketin mer'î bulunan veya mer'iyete konulacak olan kanun ve nizamlarına tabi olarak, ve eğer bu memleketin kanunî mevzuatı bir müsaade istihsali mecburiyetini depiş ediyorsa bu müsaadeyi istihsal eyedikten sonra, o ülkede yerleşebilecekler, ve fiyaller, şubeler veya acentalar ihdas ve müddei ve müddealaaleh sıfatile mahkemelere müracaat edebileceklerdir.

Yüksek Âkit taraflardan birinin kanunî mevzuatı dairesinde teşekkül etmiş olan meekûr şirketlerin diğerinin ülkesinde iera edilecek olan faaliyeti işbu diğer tarafın kanun ve nizamlarına tabi olacaktır. Bu şirketlere faaliyetleri itibarile, en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketlerinden daha az müsait muamele yapılmıyacaktır.

Bu şirketler, ikinci memlekette, mallarının kanunî ve adlî himayesine müteallik bütün hususlarda, yerli şirketlere yapılan muamelelerin aynından müstefit olacaklardır. Altıncı maddenin ahkâmı, işbu sekizinci maddede bahsedilen şirketlere de kezalik ve müşabih tarzda tatbik olunur. Muhakeme masarifini müemmin kefalet akçesinden muafiyete dair olan yedinci maddenin hükmü bu maddede mezkûr şirketlere dahi tatbik olunur.

Yüksek Âkit taraflardan birinin şirketleriyle filyalleri, şubeleri veya acentaları diğer memleketin toprağında resim, harç ve vergiler hususlarında, en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketlerine tahmil edilen mükellefiyetten daha ağırına tabi tutulmıyacaklardır. Şurası mukarrerdir ki bunlar ecnebi şirketlerin ruhsat ve tescil vesikaları istihsaline ait harç ve mükellefiyetleri tesviye ve kanunda derpiş edilen kefalet akçeleri depozito etmekle mükellef olacaklardır.

Bunlar ancak yerli şirketler için derpiş edilen dereue ve şerait altında diğer askerî tekâlif ve istimvallere tabi olabileceklerdir.

Âkit taraflardan her biri, sermaye, irat ve kazanç üzerinden hesap edilen vergilere müteallik hususlarda diğer tarafın şirketlerini vergilerin mahiyetine göre, ancak bunların sermayelerinin kendi ülkesinde mevzu kısmı üzerinden ve bu ülkede tasarruf ettikleri mallar, elde ettikleri kazançlar ve yaptıkları muameleler itibarile resme tabi tutacaklardır.

Bu şirketler, en ziyade müsaadeye mazhar millet şirketleriyle aynı şerait altında ve memleketin kanunlarına uyararak her nevi menkul malları ihraz edebileceklerdir. Şirketin işliyebilmesi için lüzumlu olan gayri menkul malların, ikinci maddeye tevfikân, ihzârı için de, böyle olacaktır; şurası mukarrerdir ki gayri menkul ihzârı şirketin gayesini teşkil etmiyecektir.

Madde — 9

Menşeleri Türkiye olan tabii veya mamul müstahsallar Norveçe ithal olundukları zaman gümrük resimleri, munzam resimler ve tezyit emsali veya diğer her hangi resim veya mükellefiyet hususlarında en ziyade müsaadeye mazhar memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilen veya ileride edilebilecek olan muameleden daha az müsait bir muameleye tâbi tutulmıyacaklardır.

Aynile menşeleri Norveç olan tabii veya mamul müstahsallar Türkiyeye ithal olundukları zaman gümrük resimleri, munzam resimler ve tezyit emsali veya diğer her hangi resim ve mükellefiyet hususlarından en ziyade müsaadeye mazhar memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilen veya ileride edilebilecek olan muameleden daha az müsait bir muameleye tâbi tutulmıyacaklardır.

Madde — 10

Türkiyeye yapılacak ihracattan Norveçte ve Norveçe yapılacak ihracattan Türkiyede, aynı müstahsalların bu hususta en ziyade müsaadeye mazhar memlekete ihraçlarında istifa edilen veya edilecek olan ihraç resimlerinden başka veya daha yüksek resimler veya başka nevi harçlar alınmıyacaktır.

Üçüncü bir memleket ile müsavat üzere muamele görmek teminatı ithalât ve ihracat resimlerinin cibayet tarzına, emtianın gümrük antrepolarına konulmasına, gümrük aidatına ve usullerine, ithal ve ihraç olunan veya transit suretile geçen eşyanın gümrüğe kabul ve gümrükten sevkine ait muamelâta da şamildir.

Madde — 11

Âkit memleketlerden birinin bir veya bir kaç üçüncü memlekettten transit suretile geçtikten sonra diğer taraf ülkesine ithal edilmiş olan tabii veya mamul müstahsalları, ithal esnasında, menşe memleketinden doğrudan doğruya ithalleri takdirinde alınacak gümrük rüsümünden yahut aidattan baş-

kasına veya daha yükseğine tâbi tutulmayacaktır.

Bu hüküm, doğrudan doğruya transit edilen emtia hakkında carî olduğu gibi aktarma, ambalâjı teedit ve antrepoya vazedildikten sonra transit edilen emtiaya da tatbik olunur.

Madde — 12

Menşei Yüksek Âkit taraflardan birinin ülkesi olup diğerinin ülkesine ithal edilen tabii veya maml müstahsallar, bu ülkede - her hangi nam altında olursa olsun - dahilî resimler hususunda üçüncü bir memleketin mümasil müstahsallarına bahşedilen muameleden müstefit olacaklardır.

Madde — 13

Yüksek Âkit taraflardan her biri, ithal edilen emtiaın menşe memleketini tesbit etmek için, bu emtiaın mezkûr memleketin tabii veya mamul müstahsallarından ve yahut, iktisadî sebeplere binaen, orada bir tahavvüle uğramasından veya bir ameliye görmesinden dolayı ithalci memleket kanunları mucibince öyle telâkkisi icap ettiğini mübeyyin bir menşe şhadetnamesinin ithalâtçı tarafından ibrazını talep edebilecektir.

Menşe şhadetnameleri, gerek ticaret veya ziraat vekâletleri, gerek gümrük idareleri, gerek salâhiyettar ticaret ve sanayi odaları, gerekse mürselünileyh memleketin kabul etmiş olacağı her hangi makam veya cemiyet tarafından ita olunacaktır. Mürselünileyh memleketin hükûmeti, menşe şhadetnamelerinin, kendi siyasî veya konsolosluk mümessili tarafından, tasdik edilmesini talep edebilecektir.

Posta paketleri, mürselünileyh memleket tarafından, kanunlarına göre, ticarî bir mahiyeti haiz irsalâtta madut olmadığı tanıldığı takdirde, menşe şhadetnamesine tabi tutulmayacaktır.

Menşe şhadetnamelerine müteallik bütün hususlarda, Yüksek Âkit taraflar, en ziyade müsaadeye mazhar millete verilmiş olan müsaadatı birbirlerine mütekabilen bahşederler.

Madde — 14

İki Yüksek Âkit tarafın biri canibinden, menşei veya sevkolunacağı yer diğer tarafın ülkesi olan her hangi emtiaın ithal veya ihracına müteallik hiç bir memnuiyet veya takyit, geldiği veya sevkolunacağı yer her hangi diğer bir memleket olan - eğer varsa - mümasil emtia aynı şerait altında tatbik olunmadıkça idame ve ihdas edilemeyecektir. Maamafih emniyeti umumiyeye, devletin emniyetine veya âmmenin sıhhatine müteallik esbap dolayısıyla; yahut hayvan hastalıklarına veya faydalı nebatların hastalıklarına, tereddisine veya cinslerinin tükenmesine karşı vaki tedbir olmak üzere; yahut da devlet inhisarına mevzu teşkil eden emtiaya müteallik hususlarda, tesis edilmiş veya edilecek olan memnuiyet veya takyitler bu maddenin ahkâmına muhalif hareketler gibi telâkki edilmeyecektir.

Madde — 15

Yüksek âkit taraflardan birinin tacirleri, fabrikacıları ve sair sanat erbabı veya seyyar ticaret memurları, diğerinin ülkesinde, faaliyetlerine müteallik bütün hususlarda ve bilhassa numunelere bahşedilmiş gümrük kolaylıkları hususunda en ziyade müsaadeye mazhar milletin tacirlerine, fabrikacılarına ve sair sanat erbabına veya seyyar ticaret memurlarına yapılan muamelenin aynından müstefit olacaklardır.

Yüksek âkit taraflardan birinin, ticaretlerini icra zmnında, mahallî tebaalara hasredilmeyen sergilere, panayırlara veya pazarlara giden tebaaları, diğerinin ülkesinde, en ziyade müsaadeye mazhar millet tebaalarına yapılandan daha az müsait bir muamele görmeyeceklerdir.

Yukarıdaki ahkâm seyyar sanayi erbabına, ticaret ve sanat icra etmiyen eşhas nezdinde siparişler taharrisine, ayak satıcılığına kabili tatbik olmadığından yüksek âkit taraflardan her biri bu

nusustarda kanunî mevzuatının tam serbestisini muhafaza eder.

Madde — 16

Yüksek âkit taraflar, birbirlerine - bu hususta en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin edecek - serbest transit bahşederler. Busebeple istatistik vergilerinden ve nezaret ve mağazaya konma masarifinden başka hiç bir resim almamayı taahhüt ederler.

Yüksek âkit taraflar, umumiyetle transit hususunda, transitin serbestisine dair olup 14 nisan 1921 de Barselon da imza edilmiş olan mukavelenamenin mütemmim cüzünü teşkil eden esasî nizamede münderiç ahkâm veyahut Yüksek âkit tarafların iltihak edeceği bu mevzuda diğer herhangi bir mukavelenamenin atıyen tayin ve tanzim edeceği ahkâma ittiba eyliyeceklerdir.

Madde — 17

İnsanların, yolcu ağırlıklarının ve emtiaın demiryolile nakline müteallik olarak, yüksek âkit taraflar, sevk, nakliye ücretleri ve nakliyata müteallik umumî resim ve mükellefiyet hususlarında birbirlerine müteakabilen en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi temin ederler.

Madde — 18

Yüksek âkit taraflardan her birinin tebaa ve şirketleri, diğer tarafın ülkesinde, ihtira beratları, fabrika veyahut ticaret markaları hususunda kanunda gösterilen usule riayet şartile bu tarafın tebaa yahut şirketlerine ait aynı hukuku haiz olacaklardır.

Madde — 19

Yüksek Âkit taraflardan her biri, diğer taraf ülkesinde, müteakabil hükümetlerin her hangi bir millet müesseselerini kabul eylediği şehir vbe limanlara başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslar tayin etmek serbestisine malik olacaktr.

Maamafih bu başkonsolos, konsolos ve muavin konsoloslar nezdine gönderildikleri hükümetin müteamil usul dairesinde muvafaktaini almadan vazife ifasma başlayamayacaklardır.

Yüksek Âkit taraflardan birinin konsoloslar, diğer tarafın ülkesinde, her hangi diğer cenebi bir memleketin mümasil konsoloslarına bahşedilmiş veya edilecek olan hak, imtiyaz ve muafiyetlerin ayından - müteakabiliyet şartile - müstefit olacaklardır.

Madde — 20

Yüksek Âkit taraflardan birinin diğerinin ülkesinde ikamet eden konsolosları, birine tarafın gemilerinden firar etmiş olan, ikinci tarafın tebaalarından gayri, gemici efradı geri almak için mahallî hükümet tarafından kanunun müsaad ettiği nisbette muavenete mazhar olacaklardır.

Madde — 21

İki Yüksek Âkit taraftan her biri diğer tarafın gemilerine, kendi bahrî limanlarında, limana serbestçe duhul ve limandan istifade hakkında ve seyrüsefer ile gemilerin ve hamule ve yolcularının ticarî muamelâtında ve tahmil ve talhiye vesaitinde bahşet iği teshilâtta tamamen intifa etmek hususlarında ve kezalik hükümet, umumî daireler, imtiyaz sahipleri veya her nevi müesseseler nam ve hesabına cibayet edilen her türlü rüsum ve tekâlifte, kendi sefainine mahsus muameleye müsavi bir muamele teminini müteakabiliyet şartile taahhüt eyler.

Madde — 22

Yüksek Âkit taraflardan birinin sancağını taşıyıp diğer tarafın bir limanına, orada gerek hamulelerini cenebi bir semti maksut için teşkil veya ikmal etmek, gerek cenebi memleketten getirdikleri

hamulelerini kısmen veya kâmilten tahliye eylemek maksadile giren gemi ve vapurlar, müteakbil memleketlerin kanun ve nizamlarına uyarak ve mümasil ahvalde yerli sefainin tabi olduğu veya olacağından başka rüsumı tediye etmeksizin hamulelerinin aynı memleketin diğer limanına yahut bir e-nebi limana mahsus olan kısmını gemi dahilinde hıfz ve bunu tekrar ihraç edebileceklerdir.

Madde — 23

Yüksek Âkit taraflardan birine mensup bir sefinenin diğer taraf sahillerinde batması, karaya oturması, hasara veya mecburî tevakkufa uğraması gibi hadiselerde bu sefine, gerek kendisi gerek hamulesi ve mürettebatı itibarile, Yüksek Âkit taraflardan her birinin kanunî mevzuatının, mümasil ahvalde, kendi sefaretine bahşeylediği muameleden müstefit olacaktır.

Kaptana, mürettebata ve yolculara, gerek şahısları, gerek sefine ve hamulesi için yerlilere yapılan nisbette muavenet ve muzaheret gösterilecektir. Tahlisiyeye müteallik ameliyeler memleketin kanunlarına tevfikân cereyan edecektir. Sefine ve hamulesinden kurtarılanların hepsi, yahut satıldıkları takdirde bedelleri, sahiplerine yahut bunların yerine hak sahibi olanlara iade olunacak ve mümasil ahvalde yerlilerin tabi olduğundan daha yüksek tahlisiye masarifi verilmiyecektir.

Bundan maada Yüksek Âkit taraflar kurtarılan emtianın, dahilî istihlâke arzedilmedikçe, hiç bir gümrük resmi tediyesine tabi tutulmamasında mutabıktırlar.

Madde — 24

Sefainin milliyeti, mevzubahs geminin ait olduğu memleket kanunları mucibince, salâhiyettar makamat tarafından verilip gemide mevcut bulunan senet ve patentler ile tayin edilecektir.

Hacmi istiabî şehadetnamelerinin müteakbilten tanınmasma müteallik hususî bir itilâf akdine kadar Yüksek Âkit taraflardan her birine mensup sefain, diğer taraf limanlarında yeniden hacim tayini muamelesine tabi tutulmıyacak ve verilecek seyrüsefer resim ve harçlarının miktarı, geminin sancağını taşıdığı memleketin salâhiyettar makamı tarafından verilmiş olan hacî istiabi şehadetnamelerine nazaran tesbit olunacaktır.

Madde — 25

Bu muahedenamenin seyrisefain hususunda müteakbilten millî muamele bahşolunmasına müteallik ahkâmı aşağıda zikredilen ve Yüksek Âkit tarafların her birinin ülkesinde meri veya meriyete konacak kanun ve nizamlarla tanzim edilmekte devam edecek olan hizmet ve faaliyetlere şamil değildir:

- 1 - Kabotaja;
- 2 - Yüksek Âkit tarafların kara sularında sayıt icrasına;
- 3 - Millî ticareti bahriyeye ve Hükümetin emaneten veya biliştirak işlettiği kendi sefainine bahşedilen veya edilebilecek olan tergiplere ve menfaatlere;
- 4 - Bahrî spor şirketlerine verilen imtiyazlara;
- 5 - Limanlar, açık demirleme mahalleri ve sığ sahiller hizmetlerinin ifasına, kezalik kılavuzluğa cerre, tahlisiyeye ve bahrî müzaherete; bu ameliyelerin Yüksek Âkit tarafların kara sularında ve Türkiye için Marmara denizinde icrası takdirinde.

Madde — 26

Üçüncü bir Devletle müsavat üzere muamele görmek esası:

1 - Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden hemhudut memleketlerle hududun her iki tarafında on beşer kilometrelik bir saha dahilinde vuku bulan hudut ticaretine bahşedilmiş veya ileride edilebilecek olan müsaadelere;

2 - Bir veya müteaddit memleketlerle aktedilmiş veya edilecek olan bir gümrük ittihadından münbais hususî müsaadelere;

3 - Gümrük tarifesi hususunda, Türkiye ile 1923 senesinde Osmanlı İmparatorluğundan ayrılmış memleketler arasında mevcut veya ileride tesis edilebilecek olan hususî menfaat ve müsaadelere - bu menfaat ve müsaadeler diğer hiç bir devlete bahşedilmiş olmadıkça - ;

4 - Norvecin Danimarka ve İsvece veyâ bu iki memlekete bahşettiği veya ileride edebileceği hususî müsaadelere - bu müsaadeler zikredilenlerden başka devletlere bahşedilmedikçe - kabili tatbik olmayacaktır.

Madde — 27

İki Yüksek Âkit taraf arasında bu muahedenamenin tefsirine mütedair zuhur edebilecek ve diplomasi tarikile halledilemeyecek olan ihtilâflar bilittifak ve tahkimname tarikile hakeme tevdi edilebilecektir.

Madde — 28

Bu muahedename, imza protokolu ile birlikte, tasdik olunacak ve tasdiknameleri sureti mümkünle Ankarada teati edilecektir.

Muahede, tasdiknamelerin teatisinden otuz gün sonra meriyete girecek ve muvakkat itilâf derhal hükümden sakıt olacaktır.

Bu muahedename meriyete girdiği günden itibaren iki sene müddeti haiz olacaktır.

Mezkûr mühletin inkizasından lâakal altı ay evvel Yüksek Âkit taraflardan biri canibinden feshi vuku bulmazsa bu muahedename kendiliğinden temdit edilmiş olacak ve feshi gününden itibaren altı ay daha meriyette kalacaktır.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere mütekebil murahhaslar bu muahedenameyi imzalamışlar ve mühürleriyle mühürlemişlerdir.

Ankarada, 16 mart 1931 de iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Zekâi

Sigurd Bentzon

Mustafa Şeref

M. Numan

İMZA PROTOKOLU

Bu günkü tarihle aktedilmiş olan muahedenin imzası esnasında vaziülümza murahhaslar aşağıdaki mevadî kararlaştırmışlardır:

İkinci madde ikinci fıkraya müteferrian

Bu kayıt, sukut eden suların ve bunlar vasıtasile tahassul eden kudretin, maden veya ormanların ihraz veya işletilmesine müteallik resim ve vergilere taalluk etmez.

İkinci ve üçüncü maddelere müteferrian

Şurası mukarrerdir ki meri bulunan kanunlar mucibince eşhasa ferdenferda bahşedilmiş olan müsaadeleri mutalebe etmek için en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi dermeye edilemeyecektir.

Üçüncü maddeye müteferrian

Şurası mukarrerdir ki Türkiye de ecebilerin hukuk ve vazafine mütedair 23 şubat 1330 (1914) tarihli kanunun muvakkat maddesile tanınmış olan hukuku müktesebeden mütehassıl menfaati mutalebe etmek için en ziyade müsaadeye mazhar millet muamelesi dermeyer edilemeyecektir.

Sekizinci maddeye müteferriian

Yüksek âkit taraflar, bu maddenin ahkâmı ile, beşlice muamelelerini Türkiyede icra eden eenebî şirketlerini 30 teşrinisani 1330 (1914) tarihli türk kanununun 15 inci maddesinin tatbikinden hariç bırakmayı kasetmiyorlar.

Dokuzuncu maddeye müteferriian

Türkiye kuru üzümüleri (Sultaniye) Norveçte ne gümrük resmi, ve sair mükellefiyetler, munzam resim ve tezyit emsali, ne de muamele hususlarında Korent (Yunanistan) üzümüne bahşedilen veya edilecek olandan daha az müsait bir resim, mükellefiyet ve muameleye tabi tutulmıyacaktıdır

On dördüncü maddeye müteferriian

Yüksek âkit taraflar dumpinge karşı icap eden tedabiri almak hakkına daima malik olacaktıdır.

Yirmi birinci maddeye müteferriian

Türkiye'nin millî sancak taşıyan ve Türk limanları arasında Türk posta çantalarını taşımak hizmetini muntazaman ifi eden gemilere fener rüsumundan tenzilât bahşetmesinin yirmi birinci madde ahkâmını muhil telâkki edilemiyeceği mukarrerdir.

Yirmi yedinci maddeye müteferriian

Şurası mukarrerdir ki hukuku düvel teamülleri mucibince Devletin hakkı hakimiyeti veya münhasıran kendi salâhiyeti sahasında bulunan mesail hakeme tevdi edilemez.

Diğer cihetten şurası mukarrerdir ki; bu muahedenede istimal edilen «her hangi diğer resim ve mükellefiyetler» tabiri Yüksek âkit taraflardan birinin ülkesinden diğerinin ülkesine ithal edilen emtianın menşe şahadetnamelerinin vizesi için konsolosluklarca istifa edilen resimleri de tazammun eyler.

Bundan başka şurası da mukarrerdir ki; Türkiye Hükümeti, başsız olarak zeytin yağında ve domates içinde hazırlanmış ve muhkem kapalı kaplar derununda buluann Clupea Aprattus ve Clupea harangus einsinden «brisling» veya «sild» tesmiye edilen balıklara, her hangi bir üçüncü memleketin muhkem surette kapalı kaplar için-deki sardalyalarına Türkiyeye ithallerinde bahşedilen gümrük muamelesini ve sair kolaylıkları tatbik eyliyecektir.

Yukarıdaki ahkâmı tasdik etmek üzere mütekabil murahhaslar bu imza protokolunu imza etmişlerdir.

Ankarada 16 mart 1913 de, iki nüsha olarak tanzim edilmiştir.

Zekâi
Mustafa Şeref
M. Numan

Sigurd Bentzon

